

Zeytin, Türkiye’de çok geniş bir yayılım alanı bulmuştur. Türkiye’nin 81 ilinin 41’inde, 843 ilçenin 270’inde zeytin üretimi yapılmaktadır. Üretimin % 53’ü Ege Bölgesinde, % 18’i Marmara Bölgesinde, % 23’ü Akdeniz Bölgesinde, % 6’sı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ve % 0,2’si de Karadeniz Bölgesinde gerçekleştirilmektedir.

Zeytin hem taze tüketim hem salamura olarak aynı zamanda yağının önemi bakımından sağlıklı beslenme listelerinin her zaman en başında yer almakta olup stratejik bir üründür. Fakat yetiştiriciliğinde karşılaşılan hastalıklar zeytin üretimini kısıtlayabilmektedir. Bu hastalıklardan en önemlileri aşağıda belirtilmektedir.

Zeytin Dal Kanseri Hastalığı

(*Pseudomonas savastanoi* pv. *savastanoi*)

Belirtileri: Hastalığın en tipik belirtisi, özellikle genç dal ve sürgünlerde görülen yeşil renkli siğil şeklindeki urlardır. Uurlar ilk dönemlerde yumuşak olup süngerimsi bir yapıdadır. İlerleyen dönemlerde ise uurlar kuruyarak çatlar ve rengi koyu kahverengine döner. Sürgün ve dallar dışında zeytin yaprak ve meyvelerinde de ur meydana gelmektedir. Hastalık etmeni bitkiye hasat sırasında, don, dolu ve aşırı rüzgar sonrası oluşan yaralardan giriş yapmaktadır.

Hastalık bulaşık aşı kalemi (fidanlıklarda), yağmur (aynı ağaç üzerinde), rüzgar (dalların birbirine teması ile), hasat sırasında sırik darbeleri ve budama esnasında hastalıkla bulaşık aletlerin kullanımı ile yayılmaktadır. Etmen, zeytin dışında; yasemin, nar, murt çalısı, dişbudak, cılıbırtı, ligustrum, akçakesme ve forzitya gibi bitkilerde de hastalık oluşturabilmektedir.

Mücadelesi

Kültürel Mücadele

Zeytin dikimine elverişli olmayan, özellikle don olaylarının sık meydana geldiği yerlerde zeytin dikiminden vazgeçilmelidir.

Fazla su tutan, tabanı killi topraklara zeytin dikiminden kaçınılmalı, eğer dikim yapılmışsa drenaj kanalları açılmalıdır.

Bahçe tesisinde sağlıklı fidanlar ve aşı kalemleri kullanılmalıdır.

Kanserli ağaçların budama işlemleri nemli ve yağışlı günlerde yapılmamalı, aletler sık sık %10’luk sodyum hipoklorite batırılmalıdır.

Ağaçlara gereğinden fazla azotlu gübre verilmemeli, bunun yerine kompoze gübre verilmelidir.

Zeytin ağaçlarında sırikla hasat yapmaktan vazgeçilmeli veya dalları zedelemeyecek şekilde önlemler alınmalıdır.

Budama artıkları hemen yakılmalıdır.

Budama yerlerine önce %5’lik göztaşı eriyiği, kuruduktan sonra da aşı macunu sürülmelidir.

Zeytin Ağaçlarında Vertisilyum Solgunluğu (*Verticillium dahliae*)

Belirtileri: Hastalığın ani ve yavaş solgunluk olmak üzere 2 tip belirtisi bulunmaktadır.

Ani solgunluk: Bu durum, kış sonundan erken ilkbahara kadar görülür. Sürgün ve dallar aniden kurur. Bu belirtiler ağacın tek bir yönünde veya daha çok yönünde olabilir. Hastalıklı dal ve sürgünler kesildiğinde iletim demetlerinde renk değişimi gözlenir. Hastalıklı ağaçların sürgün ve dalları kuruyarak ölür. Yapraklar yeşilimsi renklerini kaybederek açık kahverengine döner ve orta damar boyunca geriye doğru kıvrılır.

Yavaş solgunluk: İlkbaharda görülmeye başlar. Çiçeklerdeki belirtiler yapraklardan önce ortaya çıkar. Hastalık çiçeklenme döneminin başında olursa çiçekler dökülebilir. Mumyalaşan çiçek tomurcukları kahverengileşerek ölür ve ağaçta asılı kalır. Hastalıklı dallardaki yapraklar önce mat yeşil renklidir. Uç yapraklar dışındakiler kurumadan dökülür. Hastalıklı

sürgünlerde iletim demetleri koyu kahverengidir. Hastalık zeytin ağaçlarında verim düşüklüğü ve ölüme neden olmaktadır.

Etmen zeytin dışında; sert çekirdekli meyve türleri, badem, antepfıstığı, asma, böğürtlen, karpuz, çilek, pamuk, bamya, domates, biber, patlıcan, ayçiçeği, begonya, gül gibi birçok bitkide hastalığa neden olmaktadır.

Mücadelesi

Kültürel Mücadele

-Sağlıklı bitki materyali ile üretim yapılmalıdır.

-Daha önce hastalığın görülmediği alanlarda zeytinlik tesis edilmelidir. Toprak işleme yüzeysel ve ağacın taç izdüşümüne girmeden yapılmalıdır.

-Gübreleme yaprak ve toprak analiz sonuçlarına göre yapılmalıdır.

-Aşırı azotlu gübrelemeden kaçınılmalıdır.

-Yabancı ot kontrolü yapılmalıdır.

-Aşırı sulama ve salma sulama yapılmamalıdır.

-Zeytin bahçelerinde kesinlikle ara tarım yapılmamalı, yabancı otlarla da mücadele edilmelidir.

-Hastalıklı dal ve sürgünler budanmalı, yapraklar dökülmeden önce budama tamamlanmalı ve budama artıkları bahçeden uzaklaştırılmalıdır.

-Budama aletleri %10’luk çamaşır suyu ile dezenfekte edilmelidir.

-Hastalık etmeninin topraktaki yoğunluğunu azaltmak için solarizasyon uygulanabilir.

Hastalığın kimyasal mücadelesi bulunmamaktadır.

Zeytinlerde Halkalı Leke Hastalığı

(*Spilocaea oleaginea*=*Cycloconium oleaginum*)

Belirtileri

İlk belirtiler, ilkbaharda yaprak üst yüzeyinde görülen siyahımsı-gri renkte yuvarlak nokta şeklindeki lekelerdir. Bu noktaların olduğu yerde renk açılır, etrafında açık renkli bir halka oluşur. Bunu dıştan ikinci bir halka çevirir. Bu görünüm nedeni ile hastalığa halkalı leke denmektedir. Hastalıklı yapraklar dökülür.

Mücadelesi

Kültürel Mücadele

Taban arazide, ağır su tutan topraklarda zeytinlik tesis edilmemeli, drenaj kanalları açılmalıdır.

Gübreleme ve sulama tekniğine uygun olarak yapılmalı, aşırı azotlu gübre kullanılmamalıdır.

Ağaçlar havalanacak ve ışık alacak şekilde budanmalı, kuru dallar budanarak temizlenmelidir.

Yere dökülen lekeli yapraklar toplanıp yakılmalı veya sürülerek derine gömülmelidir.

Zeytinde Antraknoz

(*Colletotrichum gloeosporioides*)

Belirtileri

Etmen, yaprak, ince sürgün, çiçek ve meyvelerde zarar oluşturmakta ve asıl zararını zeytin meyvelerinde yapmaktadır. Zeytin meyvelerindeki ilk belirtiler, meyveler olgunlaştığında düzenli veya düzensiz şekilde kahverengileşme şeklinde görülür. Meyvenin büyümesiyle birlikte lezyonlar birleşerek meyvenin tamamını çürütebilir. Hastalık belirtisi genellikle meyvenin uç kısmında basık içe çökmüş lezyon şeklindedir. Çürüyen meyve en sonunda mumyalaşır. Meyve dokusu sertleşerek derimsi görünüm alarak dalda asılı kalır. Hastalığın şiddetli enfeksiyon yaptığı yıllarda % 50 'ye varan oranda üründe azalma olmaktadır.

Zeytin antraknozu, meyvenin sofralık özelliğini kaybetmesine neden olmakta, bunun yanı sıra bu meyvelerden elde edilen zeytinyağlarının asitliğini ve peroksit değerini yükselterek yağ kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Mücadelesi

Kültürel Mücadele

Yere dökülen hastalıklı yaprak ve meyveler toplanmalı ve imha edilmelidir.

Hastalığın şiddetini azaltmak için Zeytin sineği mücadelesi yapılmalıdır.

Sık dikimden kaçınılmalıdır.

Yabancı ot mücadelesi yapılmalıdır.

Enfekteli dallar budanmalı ve imha edilmelidir.

Budama ağaçlarda hava sirkülasyonunu sağlayacak ve ışık alacak şekilde yapılmalıdır.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN

🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>

@: alata@tarimorman.gov.tr

☎: 0 324 518 00 52

🖨: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Zeytin Hastalıkları

Bülent ALTAN
Ziraat Yüksek Mühendisi

Mersin-2022